

Галската империя

Автор: Владимир Попов

<http://nauka.bg/forum/index.php?showtopic=16830>

Към средата на III в. политическата криза в Римската империя довела до поява на редица узурпатори и отпадането на цели региони от контрола на имперското правителство в Рим. Обезценяването на монетите, честите варварски нашествия и епидемии унищожили малките селски стопанства, разцветът на които бил през “златния век”. На арендаторите и селяните им било неизгодно вече самостоятелно да произвеждат земеделска продукция. Много от тях се закрепостявали в огромните латифундии на богатите земевладелци, което довело до развитие на колоната. В градовете в упадък били търговията и занаятчийството, наред с инфлацията се покачвали и цените, което водело до обедняване на значителна част от средната класа. Градовете вече не могли да изплащат и да доставят не-

обходимите суровини за Италия, както изисквала вековната фискална политика (когато Рим бил все още полис и доходите от провинцията се концентрирали там). Това положение не устроявало провинциалната аристокрация, редица представители на която заседавали вече и в Сената, затова не е учудващо, че с отслабване на имперската власт се появили тенденции към сепаратизъм. Създадената през 258 г. „Галска империя“ била характерно потвърждение на тези процеси.

Идеята за келтска държава била обособена още през гражданската война от 68-69 г., когато сенаторът и управител на Лугудунска Галия – галът Гай Юлий Виндекс вдигнал въстание срещу данъчната политика на Нерон. Свикано било и общогалско събрание, където била формулирана идеята за създаване на независима от Рим галска държава. Въстанието обаче било бързо потушено от рейнските легиони, а Виндекс бил убит.

През 253 г., след смъртта на император Деций при Абритус и изредилите се на негово място бързосменящи се претенденти и узурпатори, рейнските легиони провъзгласили за управители Валериан и сина му Галиен. Бащата се отправил на изток, за да се справи с основния враг на империята – персите, но бил обкръжен с войската си в райо-

на на гр. Едеса /Сирия/ и пленен през 260-та година. Галиен, който ограничил редица привилегии на сенатската аристокрация /по това време съставена от значителна част провинциали от галски произход/, само подтикнал последните към сепаратизъм.

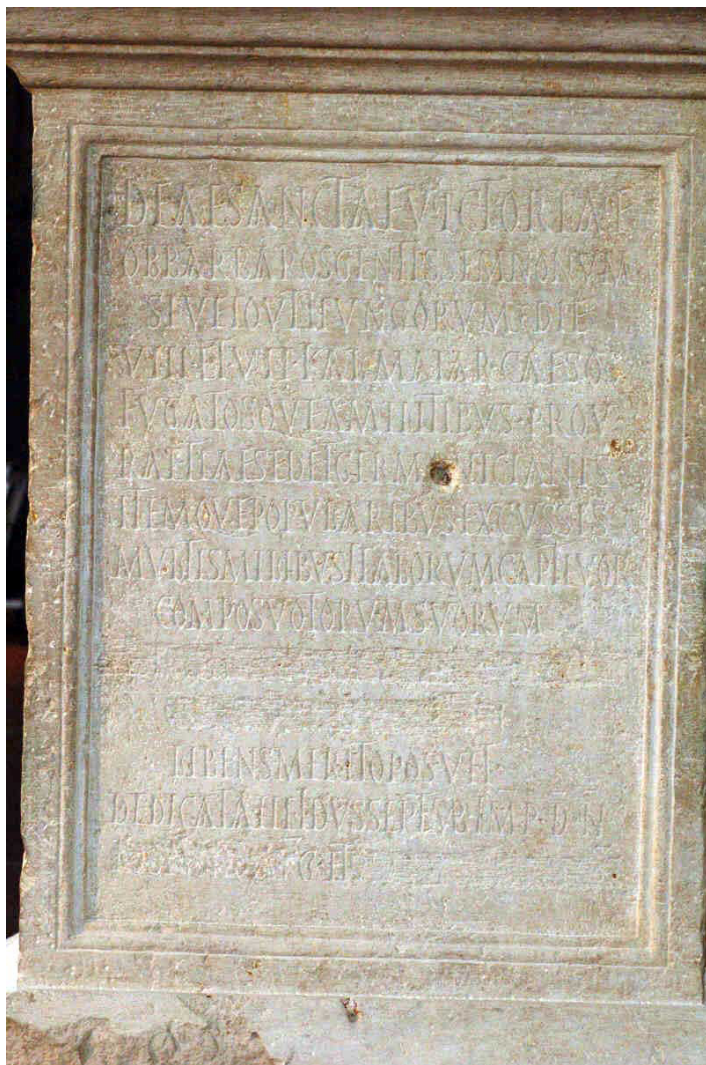
Управлението на Постум

Основателят на галската държава се казвал Марк Касиан Латиний Постум (259-279 г.). Роден към 220-та година, той не бил от знатен галски род. Направил военна кариера в битките с германските племена от обикновен легионер до главнокомандващ, благодарение на таланта си да ръководи и авторитета сред съратниците му. Требелий Полион го описал като: „мъж, в най-висша степен храбър по време на война, в най-висша степен твърд в мирно време, във всички жизнени ситуации – сериозен“. Император Валериан оценил качествата на Потум и му поверил командването на значителна част от западните легиони, преди да замине на Изток. Постум трябвало да защитава от варварите Галия, Долна и Горна Германия. Той се заел да отбранява рейнския лимес, постепенно печелейки доверието и предаността на армията. Галиен даже му поверил сина си Салонин, за да може Постум да го запознае с военното изкуство. Започналите въстания на наместниците в провинциите след пленяването на Валериан накарали Галиен да ограничи влиянието на Постум в Галия, тъй като императорът се опасявал от неговата популярност. В Германия

бил изпратен преторианския префект Силван, който иззел от Постум контрола над рейнските легиони и заедно със Салонин се установил в Колония Агрипина (Кьолн). Между Постум и новия наместник започнали дразги, още повече, че целта на префекта била да следи и докладва на Галиен всяка подозрителна дейност на военачалника. Нещо повече Постум, в разрез с постановленията на Силван предприел успешна експедиция срещу германците отвъд Рейн, завръщайки се с богата плячка, което издигнало авторитета му още повече.

Научавайки за това, Силван, от името на Салонин поискал трофеите за себе си, но това предизвикало бунт сред легионерите, на които Постум вече бил раздал наградата. Те се отправили към Колония Агрипина, превзели я и екзекутирали Силван и Салонин. Не е ясно дали Постум е участвал като подбудител в този метеж или той избухнал спонтанно в негово отсъствие. В това време Постум бил повикан от наместника на Реция Марк Гениалис, за да отбие атаката на семноните и ютунгите в Реция. Както гласи победният олтар от Августа Винделикорум (Аугсбург): *“На свещената богиня Виктория, която сразила варварските племена на Семноните и Ютунгите на осмия и седмия ден преди майските календи, от войниците на провинция Реция и Германия и от техните сънародници. Много хиляди заловени италийци бяха освободени. Верен на своята клетва управителят Marcus Simplicinius Genialis постави този олтар за радост на войската. Осве-*

тен на третия ден преди идите на септември, когато консули бяха нашият владетел и господар Август Постум и Хонорациан”.

Виждаме, че на олтара (който е датиран към 260-та година) Постум вече е титулован като император, т. е. разривът с Галиен (след убийството на Салонин) вече е бил факт. За провъзгласяването на Постум за владетел заслуга имал Legio I Minervia. След като приел титлата, Постум най-напред се заел да прочисти Галия от нахлуващите франкски и алемански грабителски банди, които стигнали чак до Испания и превзели Таракона. Той разде-

лил армията си на две. Едната изпратил към Пиренеите, за да пресрещне връщащите се германи. Втората част, командвана лично от него, се насочила към Рона и Алпите, за да унищожи варварите, разоряващи Южна Галия. При Арелат (Арл) станало решаващото сражение, в което нашествениците били разгромени. С тази победа, елиминирала германската заплаха в Галия, Постум си спечелил симпатиите на населението и местната аристокрация.

На страната на Постум преминали всички воински контингенти в Германия и Галия, а също и германските и британските флотилии. Наместниците на Реция, Испания и Британия също признали властта му. За столица на създадената „Галска империя“ била избрана Аугуста Треверорум (Трир) – богат град, където се разполагала и провинциалната монетарница. Започнало сечене на монети, на които Постум обаче първоначално се титуловал цезар, което показвало явното му нежелание да влиза в открит конфликт с Галиен.

Държавното устройство на Галската империя копирало това на Римската. Сенатът, съставен от романизиранни келтски аристократи бил съвещателният орган. Постум назначавал и длъжностни лица – консули, разполагал и със собствена преторианска гвардия.

Въпреки че, се справил с германската заплаха в Галия, той бил принуден да изостави отвъд Рейнските владения на Горна Германия – т. нар. Agri Decumates. През 263-та година

Постум отбелязал 5-годишнината на своето управление и получил повторни клетви за вярност от управителите на подвластните му провинции. Това не убягнало от вниманието на Галиен. Дотогава римският император бил въввлечен да усмирява други узурпатори и да отразява набезите на готите на Балканите. Галиен даже признал палмирският управител Оденат, който отблъснал персите от източните провинции за *totius Orientis imperator* (не точно съправител, но владетел на целия Изток), предавайки му командването на местните легиони. С Постум обаче императорът не искал да прави подобен компромис. Затова възложил подготовката на наказателната акция на способния си военачалник Авреол. Авреол, родом от Дакия, бързо достигнал до ранга на военачалник при създадения от Галиен комитат – мобилни кавалерийски полеви части, предназначени бързо да елиминират варварските грабителски банди. Той вече се бил доказал като верен на имперското правителство, след като смазал безпощадно въстанията на узурпаторите Ингенуй в Панония (258-259 г.) и на Регалиан (260-та) в Мизия. През 261-ва година той разгромил узурпаторите Макриан и Макриан Млади (баща и син), връщащи се от Сирия, начело с остатъците на имперската армия, като подкупил част от войската да мине на негова страна.

През 264 г. Авреол нахлул в Галия и започнал да избива населението, което симпатизирало на Постум. Сред войската му обаче започнали бунтове (тъй като много от войниците били именно

от тези провинции). Част от войските, начело с Викторин (произхождащ от знатен галски род) преминали на страната на галския узурпатор. Викторин бил назначен за преториански префект и след това наследил и Постум.

Тогава в Галия пристигнал и Галиен. Постум бил обсаден във Виена (съвр. Виен), но обсадата била неуспешна, а Галиен даже бил ранен от стрела.

Интересното е, че разполагайки със значителни военни сили, Постум се стараел да не се стига до решаващо сражение.

Скоро Галиен заминал за Балканите, където готските племена отново се активизирали. Императорът успял да отблъсне нашествениците, но оставил галския фронт, в резултат на което през 266-та г., Авреол му изменил и сключил съюз с Постум. Новият узурпатор се настанил в Медиолан (Милан) и взел под контрол Сев. Италия. На негова страна застанали легионите от Реция, които дотогава били подчинени на галския владетел. В Медиолан започнали да се секат монети с образа на Постум, което показва, че

Авреол признал върховенството му. Освен това метежникът отказвал да преговаря с Галиен и водел ожесточени сражения с имперските войски. В края на краищата при обсадата на Медиолан през 268 г. загинал и Галиен, убит от приближените си. Мобилната кавалерия, която императорът създал като нова ударна групировка в противовес на преторианците, накрая му изменила.

Събитията от 60-те години на III век показват нежеланието на Постум за открит конфликт с Галиен. Първоначално явно той е смятал подвластните му територии за автономна част на Римската империя, но след инвазията на Галиен в Галия, Постум започнал да управлява като император, за което свидетелстват и сечените ауреуси с надписа IMP C POSTVMVS PF AVG.

Елиминирането на германската заплаха и успешното противопоставяне на имперската експедиция показва, че управлението му е стабилно, даже

на монетите се появява и титлата RESTITVTOR GALLIAR (освободител на Галите). По време на управлението му настъпил своеобразен „келтски ренесанс“ – развиват се рудниците, металургията, оръжейниците, производството на керамика, стъкло, текстил и кожи. В предметите на бита и изделията от този период се проследяват чертите на старите технологии, особено в грънчарството (с характерните галски орнаментни мотиви). Носител на келтските традиции, въпреки вековната романизация, било населението в селата. „Галската империя“ изнасяла произвежданата продукция за Испания, Рим и Централна Европа.

Определена икономическа стабилност била постигната и благодарение на финансовата реформа в годините на неговото управление. Монетарниците в Лугудунум (Лион), Колония Агрипина (Кьолн), Августа Треверорум (Трир), Медиолан (Милан), а също и в Британия и Испания секли емисии, които по съдържание на благородни метали превъзхождали тези на Галиен. Тези монети са открити не само по рейнската граница, където на легионите било заплащано с тях, но и в останалите части на Римската империя, което показва, че поради качеството им се използвали и извън подвластната на Постум територия.

За да съхрани държавата си от нови набези от страна на германските племена, Постум залагал на добрата поддръжка на отбранителните съоръжения по лимеса и реконструкцията на прилежащите към тях пътища като военният път Монгоциах (Майнц) –

Аргенторат (Страсбург), напълно възстановен през 262 г. Също се грижил и за развитието на пътната мрежа в Аквитания и Испания. Били възстановени пострадалите от нашествията градски центрове и тържища, а също и редица крепости по лимеса, както и флотски бази. В резултат на тези мероприятия в началото на Постумовото управление германските набези почти спрели. Укрепвайки границата, той осигурил безопасност, стабилност и мир както на „Галската империя“, така и на Римската. Към 268 г. Постум бил зает да отблъсква пиратите от северното крайбрежие на Галия и варварите по рейнския лимес. Възможно заради тези дейности той не помогнал на обсадения в Медиолан Авреол. През 269 г. наместникът на Постум – Лелиан вдигнал бунт в Улпия Траяна (Ксантен). Войските на Постум обсадили узурпатора в Могонциак, гарнизонът капитулирал, а Лелиан избягал с част от войниците. След него бил изпратен Викторин, който настигнал и убил бунтовника. В това време войските поискали от Постум да даде разрешение да разграби Могонциак. Постум им отказал, заради което разгневените легионери го убили. Така завършило управлението на първия галски император, който според един

от историците: „подценил силата на лошите нрави, характерни за този век на съперничества, предателства, узурпации и убийства“.

Може да се каже, че Постум бил единствения истински император от всички „императори“ в този бурен период. Наследниците му нямали нито неговите качества, нито се ползвали от безусловната поддръжка на населението в Галия.

Край на „Галската империя“

След убийството на Постум, за кратко галската държава била оглавена от Марк Аврелий Марий – гал от рейнските провинции.

Единственото качество на този управлявал 4 месеца бивш ковач, била огромната му физическа сила. По време

БГ Наука е електронно издание, за да може всеки българин по света да има достъп до него.

БГ Наука е бесплатно, защото знанието трябва да достига до всеки.

[www.nauka.bg](http://nauka.bg)

на краткото му царуване германците възобновили набезите си срещу Галия, а наследилият Галиен – император Клавдий II Готски си възвърнал

контрола над Испания. Марий бил убит от обиден от него войник.

Наследил го Марк Пиавоний Викторин (269-271 г.).

Произхождал от Августа Треверорум. Той бил представител на романизираната галска аристокрация. Получил образование в Рим, бил зачислен във елитните конни части, създадени от Галиен. В резултат на избиването на галското население от Авреол, изменил на императора и преминал на страната на Постум през 264 г.

Викторин бил талантлив военачалник, деятелен и инициативен, и поддържал идеята на Постум за независима галска държава. Спомогнал за укрепването на рейнския лимес и набирал помощни контингенти от германски наемници. Издигнал се до префект на преторианската гвардия на галския

„император“. Най-вероятно именно отсъствието на Викторин (който преследвал Лелиан) довело до убийството на Постум и назначаването на Марий. В края на 269 г., няколко дена след гибелта на Марий, Викторин бил провъзгласен за император. За столицата на държавата останала Августа Треверорум, но резиденцията на Викторин била Колония Агрипина. Под властта му се намирили двете Германски провинции, Британия, Реция и по-голямата част от Галия. Нарбонска Галия обаче минала под властта на Рим. Срещу Викторин въстанал и град Аугустродун (Отен). След 7 месечна обсада градът бил превзет и разграбен. Сред селското население обаче широк размах получило движението на „багаудите“ – бедни селяни, колони и роби, които нападали и опустошавали именията на богатите галски аристократи. Така Викторин бил принуден да води непрекъснати военни действия и срещу минаващите рейн германски племена, и срещу метежните гали, което подкопавало стабилността на „Галската империя“. След две и половина годишно управление, Викторин бил убит от Атициан, заради връзка с жената на последния. Както отбелязват античните автори – военните били недоволни от развратното поведение на този богат младеж, така че за Атициан не било особено трудно да състави заговор. Пищните приеми и прекомерното парадирание по време на появата на „императора“ пред народа му, също не способствало за популярността му. След смъртта му той бил обожествен от наследилия го Тетрик, възможно не

без участието на влиятелната майка на Викторин – Виктория. Виктория се явявала роднина на Постум, може би братовчедка му. След смъртта му тя получила почетна титла Августа и *mater castrorum* и най-вероятно съдействала активно първо за провъзгласяването на сина ѝ за император, а след това и на Тетрик.

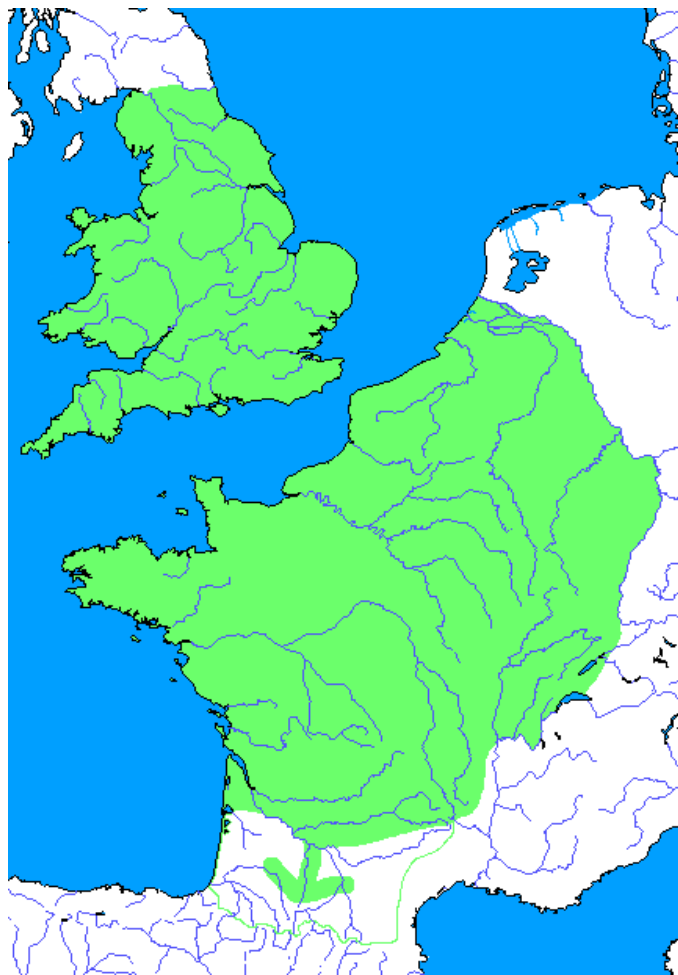
Гай Пий Езувий Тетрик (271-274 г.) бил напълно непознат за легионите благородник от Бурдигала (Бордо).

За разлика от предишните войнишки императори, Тетрик явно бил отговорът на галските земевладелци на усиливащият се хаос от набезите на германските племена и въстаналите багауди. Най-вероятно Тетрик като аристократ и земевладелец влизал в учреждения от Постум галски Сенат. За цезар бил провъзгласен и неговият син – Тетрик II.

Краткото тригодишно управление на „сенатските императори“ белязало окончателния залез на „Галската империя“.

Тъй като не бил талантлив военачалник, Тетрик не се ползвал с авторитет във войската. Властта му се крепяла най-вече на раздаваните подаръци и въпреки това срещу него били организирани няколко покушения. Не могъл да гарантира и защитата на Галия и Германия. Дребните занаятчии и селяните, разорени от данъците и набезите на германците, попълвали редовете на багаудите и унищожавали имуществото на галските аристократи.

Галската империя при Тетрик (271-274 г.)

Тетрик успял да присъедини Аквитания, минала под контрола на Рим по времето на Викторин, обаче рейнски-

те легиони в Германия отказали да го признаят за владетел. Най-вероятно не намерил подкрепа и в Британия. Наместникът на провинция Белгика Фаустин се обявил за император и заел Августа Треверорум. Нарбонска Галия се отцепила от държавата на Тетрик и признала новия римски император Аврелиан. Последният обаче не бързал да подчини галите, тъй като бил зает с походи срещу алемани, готи и наследилата Оденат Зенобия, която разпространила влиянието на „Палмирската империя“ в Мала Азия и Египет.

Според източниците, Тетрик, неспособен да се справи с узурпаторите, багаудите и германците, написал писмо на Аврелиан, в което умолявал: „непобедимия да го избави от бедите“.

След като се разправил с палмирските бунтовници победоносният император навлязъл в Галия. Между него и Тетрик се състояла среща, на която „галският император“ измолил да му бъдат съхранени животът, статусът и богатствата. През 274 г. в битката при Дурокаталунум (Шалон на Марна) Тетрик се предал, а изоставената от него галска войска била разбита. Тетрик и синът му били водени пред колесницата на Аврелиан на триумфалната процесия по случай присъединяването на Галия към Римската империя. Впоследствие последният „император“ бил назначен за наместник на Лукания и до края на дните си водел спокоен и осигурен живот като частно лице. Синът му станал сенатор. „Галската империя“ просъществувала 15 години в условията на политическа-

та и социална нестабилност обхванала Римската империя, е ярък пример за провинциален сепаратизъм. Но именно създаването ѝ довело до спиране на кризата. Галските „императори“, нагърбили се със задачата да опазят северните граници от набезите на германските племена, спомогнали за възстановяването на римската власт на Изток. Западните провинции в състава на „Галската империя“ се оформили като икономически хомогенен регион и така запазили жизнеспособността си в условията на постоянните варварски нашествия и повсеместна несигурност. В края на краищата упадъкът на тази своеобразна държава съвпаднал с новия подем на Римската империя и нейното реформиране при император Диоклециан.

Разбира се опитите за възстановяване на независима от Рим държава отвъд Алпите не спрели. След капитулацията на Тетрик въстание вдигнал Домициан – един от пълководците на Авреол. Следващият бунт (280 г.) бил в Лугудунум (Лион), но оглавилите го Прокул и Бонос скоро били разбити от император Проб. В селските райони продължавало да набира сили движението на багаудите, чиито главатари Елиан и Аманд се обявили за императори и били унищожени чак при император Максимиан (285 г.). Единствено Британия успяла за около десетина години (287-296 г.) да се отдели от империята под управлението на узурпаторите Караузий и Алект.